

djanski muzej — Novi Sad, Seoba naroda, Izložba materialne kulture iz doba seobe naroda, 1950, str. 1—4.)

Članek je zamišljen kot uvod malemu katalogu razstave o preseljevanju narodov, ki jo je priredil Vojvodjanski muzej v Novem Sadu. Avtor podaja v sumarnih potezah kratko politično in kulturno zgodovino preseljevanja narodov v Vojvodini, toda v okviru Panonske ravnine, nekako do X. stoletja. Barbare, ki prodirajo proti jugu, deli v dve skupini: 1. poljedelce in obdelovalce lesa, ki iščejo plodno zemljo ter predele, bogate gozdov in 2. nomade, ki iščejo poraslih step s travo. Zato meni avtor, da se nomadi nikjer izven step niso mogli dolgo držati, mnogi so morali celo te zapustiti, ko se je tam začelo intenzivno poljedelstvo. Tako naj bi bilo s Pečenegi, Kumani in Tatari (str. 2). V materialni kulturi pa, predvsem v keramiki in nakitu, kaže avtor na kontinuiteto skozi stoletja, ki se kljub prihodu raznih drugih plemen izraža v raznih elementih. Taki elementi bi naj bili ostali od stare balkanske kulture, katere nosilci so bili Trakijci, Iliri, Dakogeti in Kelti. Prav tako kaže avtor tudi na razne bizantinske in rimske elemente, ki so se še zelo dolgo ohranili. V nomadskih elementih spet vidi dominantni položaj skitskih ostalin, ki so se ohranile dolgo časa na Pontu, kjer so bili skitski elementi še dolgo časa v rabi. V Panonsko ravnino so pa te nomadske elemente prinašala zmerom nova plemena v času preseljevanja narodov.

Zaradi omejenega prostora nam avtor ni podal podobe delitve vsaj glavnega materialnega gradiva. Kljub velikemu udejstvovanju Slovanov v zgodnjem srednjem veku v Panonski ravnini imamo v razpravi vtis, da je njihova vloga v materialni kulturi le nekoliko podrejena. Avtor poudarja tudi domnevno pomembno vlogo nekdanjih avtohtonih ljudstev, katerih elementi naj bi se posebno v keramiki in nakitu izražali še veliko kasneje. Nesporno pa moramo računati s precejšnim rimskim vplivom in še več s kasnejšim bizantinskim, dočim dakogetskih, trakijskih, ilirskih in celo keltskih elementov v Panoniji na objektih zgodnje srednjeveške materialne kulture, vsaj za sedaj ni veliko, ne glede na to ali pripada Avarom, Slovanom, Madjarom itd.

Miloje M. Vasić: *Barbotine-Keramika*. (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkega inštituta SAN, Nova serija, knjiga I., Beograd 1950, str. 7—11, 3 slike v tekstu in francoski povzetek.)

T.i. barbotinsko keramiko, ki so jo v Vinči našli v večji meri posebno v najnižjih plasteh, a nastopa tudi v drugih neolitskih kulturah Jugovzhodne Evrope, bi avtor v tej razpravi na temelju nekaterih novih mnenj Ejnar Dyggve-a o grških apsidalnih svetiščih rad spravil v zvezo s sepulkralnim kultom v Vinči.

Avtor, ki šteje neolitsko naselbino v Vinči kot jonsko kolonijo, skuša s to razpravo in s povezavo barbotinske keramike s sepulkralnim kultom predvsem potrditi svojo domnevo o obstoju grobov, in še celo žganih grobov, v kulturni naselbinski plasti tega najdišča. Na drugem mestu sem že opozoril, da je takšno mnenje in razlaganje povsem zgrešeno. (Arheološki vestnik 1950, 156 sl. — Glej tudi Glasnik Zemaljskega muzeja, Sarajevo 1951,

28 sl.). V Vinči razen nekaterih skeletnih grobov v najnižji plasti in enega verjetno latenskega groba v najvišjih plasteh nimamo nikakršne sledi o kakih drugih grobovih. Zatorej je tudi razlaga barbotinske keramike s pomočjo nekakšnega sepulkralnega kulta nesprijemljiva, ne glede na to, da avtor prikazuje, kakor da so grobovi v Vinči dokazani. Nadalje sklepa avtor, da so barbotinsko keramiko prinesli s seboj jonski kolonisti, ki so se naselili v Vinči, oz. pravi: »sepulkralni kult i za njegovo vršenje potrebne objekte«. Doslej pa v nobeni vinčanski plasti niso našli niti najbolj skromnega objekta ali pa vsaj fragment kakršnegakoli predmeta grško arhajskega izvora. Toda tudi to je bilo obravnavano že na drugem mestu.

Barbotinska keramika v vinčinih najnižjih plasteh, kjer so jo našli v precejšnji meri, je navadna keramika za vsakdanjo rabo. Po tehniki izdelave in tudi po oblikah je sorodna in celo identična s keramiko t. i. körös oziroma starčevačke kulturne skupine. Prav v najnižjih plasteh v Vinči pa se körös in vinčanska kulturna skupina mešata, kar so doslej razlagali že na razne načine. Vse kaže, da so nemara izdelke obeh kulturnih skupin uporabljali vsaj nekaj časa istočasno. Nekateri domnevajo, da je bila barbotinska keramika v Vinči tudi kasneje v rabi. Tega ne bi mogel trditi. Kot barbotinsko keramiko smemo razlagati poseben videz, ki je zlasti jasno izražen v ornamentiki (barbotinska tehnika ornamentiranja, kjer je površina posode namenoma izdelana grobo na razne tehnične načine). Takšnih primerov pa v kasnejših plasteh Vinče nimamo. Sicer so tudi v tej dobi grobe posode s hrpavo površino, vendar je zelo dvomljivo, ali imamo tu opraviti z namerno rabo takšne tehnike, ali s površnostjo. Vsekakor se mi poslednje zdi mnogo verjetnejše.

Datacija Vinče, katero je postavil avtor, ki po drugi strani ne upošteva relativne kronologije, pa že tako ni sprejemljiva. Tudi barbotinska keramika v Vinči ima nesporno velik pomen v Vinči sami in v drugih kulturnih skupinah tako za datacijo, čeprav avtor tega ne verjame, kakor za kulturno opredelitev, tehniko izdelave itd. Za sedaj pa na neolitskih najdiščih nikjer ni dognano, da bi bila v zvezi s sepulkralnim kultom, kar bi avtor rad prikazal.

Miloje M. Vašić: Problem bronzane sekire iz Vinče (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkega instituta SAN, Nova serija, knjiga I, Beograd 1950, str. 11—15, 1 slika v tekstu in nemški povzetek).

V kulturni plasti v Vinči so v globini 1 m našli bakreno sekiro. Avtor je poslal imenovano sekiro za analizo v »Landesanstalt für Volksheitskunde im Halle (a. d. Saale)«. Prejel je tako spektralno analizo sekire, kakor tudi mnenje članov instituta o njeni starosti. Vendar pa oporeka sklepom tega instituta, češ da bi mogla biti sekira starejša od VII. in mlajših stoletij. Pri tem se sklicuje na svojo datacijo Vinče v grški arhajski čas.

Ne glede na avtorjevo datacijo in njegov poskus razlage te bakrene sekire, ki tudi s tipološkega gledišča pripada veliko starejši periodi, kakor ji prisoja avtor z raznimi hipotezami, imamo v članku nekaj zanimivih momentov, ki se nanašajo predvsem na analizo in na mnenje instituta, ki je analizo izdelal. Predvsem naša sekira ni izdelana iz zlitine bakra in kositra,